

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Redactiunea si Administratiunea:

Brasovu, piati'a mare Nr. 22. — „Gazet'a" ese:

Joi'a si Duminic'a.

Pretiulu abonamentului:

pe unu anu 10 fl., pe siese luni 5 fl., pe trei luni
2 fl. 50 cr. — Tieri esterne 12 fl. pe unu anu seu
28 franci.

Anulul XIII.

Se prenumera:
la postele c. si r. si po la dd. corespondenti.

Anunclurile:

un'a serie garmondu 6 cr. si timbru de 30 cr.
v. a. pentru fiacare publicare. — Scrisori ne-
francate nu se primesc. — Manuscrise nu se
retransmitu.

Nr. 49.

Joi, 21 Iuniu | 3 Iuliu

1879.

Cu 1 Iuliu st. v. 1879 se incepe unu nou abonamentu la

GAZET'A TRANSILVANIEI."

Rogamu pe On. Domni prenumeranti ai fóieui nostru, alu caroru abonamentu espira cu 30 Iuniu st. v. 1879, se binevoiesca a si'l renoi de cu vreme, déca voiescu că diuariulu se li se tramita regulatu. De la 1 Iuliu st. v. incolo diuariulu se va tramite numai aceloru domni, cari au binevoitu a-si renoi abonamentu.

Domnii noui abonanti sunt cu deosebire rogati a ne tramite adressele d-lorū esactu, arataandu si post'a cea mai aprope de loculu, unde locuiescu.

Pretiulu abonamentului la „Gazet'a Transilvaniei" este :

pentru Brasovu: pe trei luni 2 fl., pe siese luni 4 fl., pe anu 8 fl.; — dusu in casa: pe trei luni 2 fl. 50 cr., pe siese luni 5 fl.;

pentru Austro-Ungari'a cu post'a: pe trei luni 2 fl 50 cr., pe siese luni 5 fl., pe anu 10 fl.,

pentru Romani'a si alte tieri esterne: pe trei luni 7 franci, pe siese luni 14 franci, pe anu 28 franci. (Abonamentul se primesc si in bileté hipotecarie romane.)

Banii de prenumeratiune sunt a se tramite (mai usioru prin assignatiuni postale) la Redactiunea „GAZETEI TRANSILVANIEI" in Brasovu.

Brasovu, 20 Iuniu/2 Iuliu.

De unu timpu incóce, se pare, că o fatalitate deosebita persecuta pe Unguri. Nenorocirile elementare, cari au bantuitu multe si mari tienuturi ale tierii in modu infricosiatu sunt nimicu pe lénge loviturile morale, ce a avutu ale suferi partid'a dela guvern intr'unu intervalu abia de unu anu si pe lénge periculele, de care este amenintiata egomonia si chiaru independent'a constitutiunala a Maghiarilor.

Cei dela potere au pornit u inca dela incepantu pe nescce carari cari nu potu duce la nici unu bine. Maghiarii in locu se caute a se intari in intru print'ò intielegere sincera si drépta cu tot'e potórele conlocuitóre, in locu se fi inaugurate pe bas'a unei astfelii de intielegere unu guvern dreptu, moralu si conscientiosu care se pótá dà unu poternicu aventu desvoitarei tierii, sei marésca venitele si prin acésta bunastarea moralu si materiala, au aluncat u pe cararea pernicioasa a aventurelor politice spre a se aruncá apoi mai tardiu cu totalu in braçele speculantilor evrei, cari intrebuintieza cu-o rafineria unica in feliulu seu slabiciunile rassei domnitóre spre a face „ghesiefturile" cele mai rentabile.

Unu processu scandalosu pertractatu dilele a-este inaintea tribunalului din Vien'a a descopebitu unu faptu, care blaméza in gradulu celu mai mare pe cei dela guvern. Facendu-se adeca processu unoru speculanti evrei cari storceau bani dela ómenii cu avere, cari remneau dupa cátu unu ordinu, promitiendu-le, că le voru procurá prin coneensiunile, ce le au cu „d-nii cei mari" decoratiunile dorite, s'a constatatatu, că a-cest'a au statu in relatiune cu ómeni de frunte, intre cari chiaru si cu primulu vicepresiedinte alu dietei maghiare.

Este unu secretu publicu că in Ungari'a forte multi ajunsera la decoratiuni contribuindu bani pentru diferite scopuri indicate de ómeni de ai guvernului spre a-si crea astfelii nnu titlu la recunoscinta, dér' aceea nu se sciea pena acuma că esista sociatati formale pentru exploatarea vanitatii ómenilor doritori de ordine. Acésta descoperire a fostu reservata procurorului diu Vien'a. Ea este in urm'a acésta cu atatú mai umilitóre pentru Un-

guri căci vine dela straini. Vice-presiedintele dietei Gabriel de Várady a statu in strinsa legatura cu agentii evrei pentru procurarea de ordine si a primi chiaru sum'a insemnata de 16,000 marce imperiale germane (20,000 franci) dela unu anumitu Richter din Nürnberg, caruia i-au promisu agentii că i voru procurá ordinulu corónei de feru. A-cést'a suma i s'a datu, cu „destinatiunea se-o intrebuintieze pentru interesu umanitar si alte scopuri de folosu comunu dupa cum va aflá elu de bine, déca acelu d. Richter va capetá ordinulu corónei de feru clas'a 3-a." Asia suna cuitant'a ce a scris'o Gabr. Várady, dér' in decursulu processului s'a dovedit u că numai la scopuri umanitar nu s'a gandit u si că scopulu adveratu era de a face „ghesieftu" pentru propriulu folosu.

Scandalulu devine si mai mare prin descopeperea, că Várady se provocá in tóte afacerile aceste la influinti'a ce-o posede asupra ministrilor si agentulu seu spunea mustoriilor, că d. Várady se intalnesc in fiacare di cu ministrulu-presiedinte Tisza. Si in adeveru Várady este unulu din intimii lui Tisza.

„Ni se rosiesce faça' vediendu, că in Ungari'a sub sistemulu de guvernare fara consciuntia (leikismeretlen) de astadi coruptiunea a ajunsu pena la acelu gradu, incátu chiaru vice-presiedintele Camerei comite fapte de aceste si că celu ce este capabilu de asemenea fapte a devenit u vice-presiedintele alu camerei la porunc'a ministrului presiedinte... Se ne rusinamu, se simtumu blamarea dietei si a poporului maghiaru... Cine demoraliséza natiunea maghiara, acel'a o ucide !!“ — esclama „Magyarország".

La aceste cuvinte ale diuariului opositiunalu maghiaru adaugemu numai, că fapt'a rea totu numai fapte rele nasce si că arm'a coruptiunei ce o intrebuintieza maghiarii spre asuprirea si nedrepattirea altora se intorce acuma in contra loru.

Cronic'a evenimentelor politice.

Asupra negotiariilor guvernului spre a-si crea o maioritate conservativa in Reichsrathulu viitoriu, va decide — dice „N. fr. Presse" — attitudinea aristocratiei feudale (cehice) din Boemie. Comitele Clam-Martini'z străuiesce, că Cehii se intre in Reichsrath. Intrarea Cehiloru e că si asigurata, nici chiaru Rieger nu i se mai opune, déorece se dice, că acuma nu se mai cere intrarea neconditiunata. Numai form'a protestului, cu care voru para si Cehii opositiunea, inca nu este stabilita. Ia diet'a Boemiei se astépta presentarea unui proiectu de lege prin care se se reformeze legea de alegere esistenta in sensulu pretensiunilor cehe, apoi a unui proiectu privitoriu la compunerea consiliului pentru cultur'a tierii. (Landeskulturrath) Si cestiuenea in corona rei se ventileza; in adres'a de respunsu a dietei monachulu va fi rogatu de a se incoroná că Rege alu Boemiei dupa datin'a strabuna. Reichsrathului viitoriu, se dice, că i se va propune indata dupa constituirea s'a unu proiectu privitoriu la Art. XIX alu Constitutiunei (legea de nationalitate) pentru care nu e de lipsa o majoritate de doue treimi. Postulu de guvernatoru alu Boemiei se va dà unui aristocratu cehu, asemenea ar' fi desemnatu de ministru alu Boemiei unu altu aristocratu cehu.

Cu privire la mersulu lucrurilor in Austri'a se impartasiesce memoratei foi dela Prag'a, că Ta a ffe inca de pe atunci, candu a fostu insarcinatu cu crearea unui ministeriu, a disu, că scopulu seu este a fundá unu ministeriu pentru durata. Intrebatu fiindu despre principiile ce le va adoptá cabinetulu compusu de elu a respunsu totu in modu evasivu intrebuintandu fras'a usitata, că va respectá constitutiunea. In privint'a referintelor sale cu comitele Andrassy a declaratu, că voru fi deplinu paritetice si, că elu nu se va supune

niciodata ministeriului comunu imperialu. Inca de atunci a surprinsu, că comitele Taaffe s'a adresatu mai multu la asemenei barbati, a caroru caracteru politico este marcatu in modu insemnatu in contra dualismului. Comitele Taaffe nu a potutu atunci se 'si implineșca missiunea si a intratu, că ministru de interne, in nouu cabinetu. Acuma comitele Taaffe intrebuintieza marea nemulțiamire, care se semte in multe cercuri asupra relatiunei Austriei cu Ungari'a, spre formarea de partide noue. Tóte compromissele mariloru proprietari aristocrati din Moravi'a, Boemii sunt a se intielege numai asia, că diferitele partide dintre proprietarii moravi si boemi voiescu se ie' positiune faça de Ungari'a si se faca aliantia pentru scopulu acesta. Grupele aliate au in prim'a linea o tienta personala; se dice, că comitele Taaffe este unu contrariu alu comitelui Andrassy, ómenii, cari s'a aliatu cu elu, sunt de siguru contrarii acestui'a. Numai spre a combate pe comitele Andrassy parasesce passivitatea comitele Clam-Martinitz si pasiesce principele Auersperg cu archeiepscopulu dela Prag'a. Aristocrati'a austriaca a inchiatu alianta in contra ministrului de esterne sperandu, că-i va succede a invinge influinti'a ungurésca la tronu, si privesce de o erore, că poterea, care o are in urm'a pozitii sale sociale, nu a intrebuitat'o de atat'a timpu. Comitele Taaffe dice, că e decisu a respectá constitutiunea, dér' comitele se menada doja cu invigitoriu, pe care nu lu mai lasa din mana prisonierii sei. Imediat u dupa alegeri cabinetulu intregu va demissiuná si comitele Taaffe va fi insarcinatu cu formarea unui nou ministeriu. Dupa tóte, semnele Reichsrathulu viitoriu va vedea siediendu pe bauc'a ministeriala in unire pe comitele Taaffe si Hohenwart.

Diuariulu „Köln. Ztg." dice, că intre Austro-Ungari'a si intre Pórt'a otomanu s'a produsu in timpulu din urma o recéa mare. Caus'a acestei recéi dintre Vien'a si dintre Constantinopol se reduce la acea impregiurare, că Port'a banuesce pe Austri'a, că voindu a inaintá spre miédiadi are de cugetu a pune manu'a pe Salonicu, éra contele Andrassy se teme, că in cele din urma Turci'a, vedindu, că Austriaci nui sunt amici, se va aruncá in bratiele Russiloru. Diuariulu germanu dice, că Pórt'a are totu dreptulu de a avea bauc'a asupr'a Austriei, cu atatú mai vertosu că diuarele oficiose porta unu limbagiu atat'a de sumetiu, éra pe de alta parte fapt'a aceea, că in Sangiaculu dela Novibazar si in Vilaetulu dela Cossovo circula intre poporatiunea albanesa adrese de supuvere catra representantii consulari austriaci si in fapta s'a si tramsu cătra ei. Mai incolo se plange pórt a despre reporturile cele nefavorabile, care se divulgează din partea austriaca despre procesul de restauratiune, in care se afla acuna si despre pugina bunavointia. Anglia Francia, Italia, ba chiaru Russi'a a facutu Portii servitii, numai Austri'a cere mereu si nu da nimic'a. In acésta bauc'a, in acésta tema de alianta russo-turcesca se afla pote in parte cheia pentru concesiunile pentru amenarea inaintarei catra Novibazar. Dintre foile straine ataca „Golos" pe contele Andrassy. Golos dice: Numai incapă nici o indiéla că Bosni'a si Erzegovina precum mai inainte, asia si acuma voru forma o parte solida a imperiului otomanu. Austria se afla in acestea provincii numai din gratia inviorei Sultanului si cu scopulu specialu, de a restitui in ele pacea si ordinea. La drepturi suverane in partea nordvestica peninsulei balcanice nu poate Austria face pretensiuni. Nici unu consulu strainu nu se poate infacișa in Bosni'a fara de o formală recunoștere a Turciei si curia romana nu poate tracta cu curtea vienesa despre organisațiunea afacerilor bisericesci in Bosni'a. Déca ar' vrea in unu atare casu vre o potere européna se incungiure Pórta, atunci Sultanulu ar' avea totu dreptulu, de a protesta, si anume in incredere la tóte poterile seu

cabinetelor europene care mai au interesu, că se observează cu totă strictetă legile internaționale. Asigurările oficiale ale Corr. Pol. numai da încredere nimenei în Europa. Convențiunea austro-turcă a datu ministrului austriac de externe o lovitură, care nu se mai poate repară. Ea a arătat în modul celu mai evident slabitiunea Austriei într-o ajungere scopului, care l-a avut în ochi, cind a ocupat Bosni'a și Erzegovin'a.

Discursul deputatului Parteniu Cosmă,
tinențu în siedintă dela 5 Maiu a. c. a dietei maghiare.
(Urmare.)

On. casa! Afara de toate acestea pentru noi români gr. or. mai este în contra acestui proiect și unu motiv, o îngrijire asia dicendu specială; carea precum d-lu ministrul asia si d-lu reportorul ar trebui să o cunoască prea bine, căci carteau din care o poate vedea este pe tribună d-sale, și acei cari voesc se deslege o cestiu atatu de ponderosă ar avea datoria în primă linie, se cunoască interesele tuturor cetățanilor patriei. Dupa statutul nostru organic sancționat prin Maiestatea S'a, biserică și scolă intrată sunt legate una de alta, în catu una fără alta nu potu se existe, ba biserică este conditionata chiar' dela scola, căci după § 1 alu st. org. numai acele comune bisericesci potu forma parohii matre, cari sustienă celu putin o scola poporala, er' după § 2 acele cari nu inplinesc acesta condițiune se degradă la filiala. Ne temem deci să cu dreptu cuventu, că deca se va executa legea din cestiu cu totă rigore, și deca precum se intentionă, să din motivul nepracticabilității ei — căci este de prevedutu, că introducerea studiului limbii maghiare în scolile noastre confessionale nu va pot obține rezultatul ce se ascăptă — se va aplica § 15 din Art. 38: 1868, scolile noastre confessionale se voru păfase în scole comunale, comunele noastre bisericesci isi voru păde dreptul de parochia, și nu numai că voru fi lipsite de condițiunea bisericiei, ci totodata poporul va fi lipsit si de cultulu Domnului regulat, era prin acesta va decadă în moralitate. D-lor! Eu nu sunt atatu de orbitu de superbia națională, că se nu vedu numai virtutele connationalilor mei, era scaderile loru se le retacu, și precum sciu apreciază virtutile, asia recunoscu si slabiciunile loru.

Poporul roman este unu popor religiosu și acela consideră de virtutea lui, și chiar pentru că este religiosu este moralu, elu nu'si poate inchipui si nu'si doresce alta cultura, decât, acea condusa prin biserică, pentru că biserică lui mai multu că ori care alta biserică, i conserva naționalitatea, i nutresce moralitatea, virtutea, și ceea ce în statutu nostru este ponderosu — simientele monarhice; din contra si acela este slabiciune — acela romau din popor, care din intemplantare său, că servitoru pe la domni, său, că soldat, său pe alta cale a ajunsu a scăcate ceva si unguresc — este celu mai demoralisat in comuna, căci acestia se consideră superiori connationalilor loru, de aceea sunt neascultatori, nu se supunu ordinei si sunt cei mai aplacati spre fapte rele. Deci d-lor! In momentulu, in care noi vomu pune fundamente pentru latirea nemoralitatii la popor, in momentulu; cindu vomu pări pentru realisarea acelui principiu, din cari au sustinutu deputatul Helfy acestui proiect, in acelu momentu anu ucișu in România, nu numai elementul de cultura adeverata, ci totodata si patriotismul, căci din momentulu acela, cu nereligiositatea si demoralisarea lui se va lati si între ei acea directiune pericolosa, care dejă a ajunsu a submină temeliile altor state. Si 'mi este trica, că incepertul la acela va urmă atunci, cindu ni se voru luă din mana scolile confessionale. Intr-unu modu forte necruțiatoru s'au atacat on. casa! episcopatul romanu, si deputatiunile consistoriale, pentru că in positiunea loru oficioasa, si că romani, vedieudu pericululu ce învolvă acestui proiect pentru patria, au avut curagiul si celu mai inaltu gradu de patriotismu a se expune odiului, si persecutiunilor prevedute — din partea opiniunei publice maghiare — si a întreveni la prea inaltul tronu pentru delaturarea acestui proiectu. Fapt'a loru s'au infațisat, că unu lucru nepatrioticu.

Eu nu m'asuu estinde asupra acestei actiune intemplantă afara de casa, decumva inaintea mea altii nu o aduceau in discussiune, si deca in dilele trecute, cindu se vorbi aci si de acestu lucru, nu me convingeamu din unele semne si expresiuni ale d-lui ministru de culte, că inca nici d-sa nu este luminat destulu, că ore ce au potutu indemnă pe numitul episcopatul si pe deputatiuni, că se intreprinda pasulatul atatu de condamnatu? Acuma inse me simtu indatorat a me declară si in acela privinta, cu atatu mai veritosu, că eu amu avutu norocirea a fi alesu si a primi mandatul unui consistoriu, că se participu la deputatiune (o voce din stanga estrema: „destulu de reu!“) Motivele le poteti află in cele ce diceau mai susu, d'er ele sunt espuse pe largu in insasi representatiune. In catu privesce procedura in se: eu sciu d-lor, că in tiéra nostra constitutioana, fia-cine are dreptu a petitionă la regele incoronat, la legislatiune, si la ori, care auctoritate, era acela, care se folosesc de acestu dreptu nu se poate acuza nici cu nepa-

triotismu si nici cu vătemarea drepturilor constituționali. Celu mai santu dreptu este acesta intru unu statu constituționalu!

Ei bine D-lor! Ve intrebă eu, că aceia, cari au vedutu periculu in proiectul de lege, in stadiul ce eră, cindu le-a venit la cunoștința, unde ar' fi trebuitu se petitione in contra lui la altulu, decât unde se astă — la Maj. S'a. La dieta n'au potutu petitionă inainte de a sosi proiectul acolo. La guvernă n'au avutu, pentru ce petitionă, căci elu ilu subternuse dejă la Maj. S'a. Si ore cine este cauza, că proiectul nu eră cunoscutu inainte de a ajunge acolo? Singurul guvernă, care acestu proiectu ponderosu cu abatere dela modulu usitat, l'au pregatit in secretu, si deodata au surprinsu lumea cu elu. Vedem si astă, că pentru toate proiectele ponderosu conchiamă guvernă anchete, cere opiniunile celor interesati si inainte de a le prezenta in camera le publică prin jurnalistica, că tiéra intrăga se le vădă, se le discută, si se se păta orientă. Astfelui au lucrăt si antecesorile de pia memoria alu d-lui ministru br. Iosif Eötvös, care negresitul au fostu celu puținu asia pedagogu si barbatu de statu, că si ministrul actualu, — cindu a pregatit proiectul legei de instructiune din 1868, si de traiă elu astă, negresitul, că totu asemenea urmă si acestu proiectu.

De altmintre in acela privinta vorbescă insasi petitionea. Permiteti-mi se cetești din ea punctul respectiv, care sună astfelui: „Inainte de a se fi gătitu proiectul legii de instructiune din 1868 ministrul de culte de pia memoria de atuncea a conchiamă ancheta de experti pentru discutarea si studiarea obiectului, si la acea ancheta pe calea auctoritatilor loru bisericesci a chiamatu experti si din partea diferitelor confessiuni. Regretam fără, ca cu abatere dela calea urmării atunci de astădata auctoritatilor noastre bisericesci nu li s'au datu ocasiune, că in privinta unui proiect de lege, de o importantă atată de mare, si care trebuie adăncu campanitu din diferite puncte de vedere, se-si păta dă opiniunea a priori, căci de se facea acela, credem, că nu ar' fi ajunsu biserică noastră in cea positiune la toate intemplantarea genanta, că cu îngrijirile sale provenite din acestu proiect de lege — după parerea noastră neconducătoriu la scopu, se fia necesitate a alertă deadreptu la prea inaltul tronu alu Maj. Vostre.“

Precum ve poteti convinge d-lor din cele audite, recunoscă insasi deputatiunea, ca drumul urmatu nu este celu normalu, inse precum disceu nu ea a fostu cauza, că mai inainte n'a avutu scire de proiectu, precum n'a fostu cauza nici la aceea, ca i-a venit la cunoștința atunci, cindu i-a venit, — si guvernă, care era in contra usului de păna atunci, iudata ce a subternutu proiectul la Mai. S'a pentru prealabila incuiintare, s'a grabitul pe calea organelor sale a-lu dă publicitatii. Din ce cauza? o scie tiéra intrăga! In catu privesce invinuirile de nepatriotismu si de pasire in contra limbii ungurescii, numai acela poate aduce judecata drăptă, care neprechopatul va cetei insasi petitunea deputatiunei. Eta ce se dice in respectivul punctu alu petituni: „N'avem nici o observare in contra, că cetățanilor statului dă potintia se li se de modu potrivit de a invetă limba maghiara că limba a statului, de să in generalu, lipsă de acela nu o justifica legea existentă de naționalitate, respective dreptul asigurat nationalitatilor pentru folosirea limbii loru, si preste totu referintele ethnografice ale patriei noastre: inse pentru scopul de a invetă limba maghiara, proiectul de lege contine astfelui de dispositiuni, despre cari cu totu respectul ce nutrimu in privinta inteleptei prevederi a guvernului Mai. Vostre, — suuitemu necesitati a dă esprezzione acelei convingeri a noastre, ca acele dispositiuni absolute nu sunt apte de a corespunde scopului.“ Cum poate astă aci unu omu neprechopatul ura contra limbii maghiare si contra ideei de statu ungaru? Eu acestei preamblile representatiuni atribuesc aceea, că s'a scosu din proiectul originalu acela §, care a fostu mai tare combatus. (Referinte: Care este acela?) Este acelu punctu alu proiectului originalu, prin care se dispunea introducerea limbii maghiare preste 6 ani in toate scolile populare, si destituirea acelui invetator, cari păna atunci nu voru sciu limba maghiara! Si deca n'avem alta satisfactiune, deca si nu potem areta mai mare rezultat, celu putinu potem dice, că amu esoperat moderarea reului prin delaturarea acelui §. Nici literă, nici spiritul representatiunei noastre nu dovedesc nepatriotismu, nici o literă a ei nu respandesc ura in contra limbii maghiare, in contra naționalitatii maghiare, său in contra statului ungaru; deci aceia, cari invinuesc pe episcopatul romanu si pe deputatiuni cu nepatriotismu — comitul cea mai mare nedreptate. Dér' deca nu v'a convenit acela d-lor! cestiu a ajunsu dejă in altu stadiu. Episcopii si consistoriele au reportatul despre passulatul intreprentu sinodelor ordinarii bisericesci, cari s'au tienutu in dilele acestea in toate diecesele. Sinodele au luat sprea scire si au primitu de alu loru faptul deputatiunei si au decisu, ca representatiunea cunoscuta se se subterna dietei cu acea rugare, că cu ocasiunea pertractarii acestui proiectu de lege se ia in considerare îngrijirile si motivele coprinse intr-o ena. Acum déra petitunea este aci inaintea forului competitiv, binevoiti a-i apreția motivele, si prin acela aveti ocasiune a delatură reulu pe cea mai constitutională cale.

Este forte caracteristica si maniera, cu care unii dintre deputati apere proiectul. Fară a privi la soliditatea isvorilor, din cari si culegu datele, inainte s'au pregatit, că fi-carui deputat de naționalitate nemaghiara se 'i păte areta, că in acele tiri, unde elementul seu este in majoritate, totu asemenea se urmează. Astfelui d-lu deputat Madarász inca inainte de a vorbi vreun roman la cestiu dice: „Sciu, că veti vorbi si voi, si din acestu motivu inca inainte de servescu cu date, că in acea tiéra, unde elementul vostru este in majoritate, inca si mai aprigu se tractă cu cei de alta limba, decât la noi.“ Dupa aceea cu mare placere cetește unu jurnal — jurnalul lui Vándory din România in care sunt nesce povesti despre mai multe sute de scoli, cari nici nu sunt ale suditilor Romaniei, si guvernul de acolo totusi le ar' fi impus limbă statului.“

A mai ceteștu apoi si unu dialogu scorbitu intre unu romanu si unu maghiaru. Eu nepunendu nici unu pretiu pe jurnalul mentionat, si cugetandu, că sunt mai multi aici, cari cunoscă isvorul, din care se nutresce acelu jurnal, si cari cunoscă si scopul, pentru care se scriu astfelui de articlui, 'mi propusescem a nu reflectă la elu; inse in alta siedintă vine deputatul Orbán Balázs si ne infațieaza cu toate posibilitatea unu casu concretu, afirmandu, că „in România există lege, prin care se impune limbă statului tuturor scolelor confesionali si private, imponindu-se guvernul, că se examineze pe toti invetitorii confesionali de limbi straine, si de cumva va fi, că nu posedu limbă statului, se-i destituiesc, inlocuindu-i cu altii, cari sciu limbă românescă. Pe basă acestei legi guvernul a esaminat pe toti invetitorii ciangailor din Moldova, i-au declarat de neapti pentru propunerea limbii romane, destituindu-i a tramsu in locul loru invetitorii romani si a indatorat pe comunele ciangailor a le plati unu salariu de căte 600 fl. pe anu, si de atunci acesti invetitorii instruiează de ciangai. Aceasta afirmatiune categorica ințătăma surprinsu, in catu de si, că unul, carele petrecu cu atentie desvoltarea României in acela privinta, si care cetești jurnalele romane, scieam, că nu există asemenea lege, nici dispositiune de a guvernul; totusi, fiindu că afirmatiunea vine dela unu omu, care se consideră de istoriografu, si se si occupă cu istoria, considerandu si posibilitatea, cu care 'si face afirmatiunea, m'am pus pe gânduri, că in fine totusi poate se fia ceva in lucru si numai de cătu amu telegrafat la unu deputat, care totodata este si redactorul celei mai latite foi din România, caruia comunicandu-i cele dise de Orban l'amu rogat: se aiba bunătate a mea lumină, in catu sunt esacte acele afirmatiuni? inse astfelui, că de deslucirile lui se me potu folosi aci in dieta fara a deveni espusu la o desmitire. La scăsta amu capetatu următoriul responsu, carele cu permissiunea Dvóstra — fiindu că aci sunt multi, cari sciu românescă, ilu voiu cetei in testul originalu, după aceea si in traducere maghiara. Eata responsul. „Toate aretarile lui Orban sunt absolut false. Articulul 5 din constitutiune asigura libertatea invetimentului in toate scolile confesionale si private, functioneză mai fără controla, nu li se impune nici limbă, nici esamenu, nici nimică. Nu s'a impus nici odata invetitorii ciangailor, cari in cea mai mare parte nu mai vorbesc unguresc de o sută de ani, si candu nici nu erau scoli rurale, ci fiindu isolati in mici grupuri intr-o massa compactă de romani, cumu s'a intemplat si multoru romani in Ungaria si Transilvania.“ E bine d-lor față de assertiunea categorica a d-lui Orbán eu sustinut acela desmintire categorica, la care nimic nu voiu a mai adauge.

(Va urmă.)

Indolu, 16 Ianuie 1879.

Regimulunguresc in cointelegeră cu dieta din Pest'a si-a propus cu orice pretiu a smulgă invetimentul din manile bisericiei, ne-vrându a cunoaște din istoria tempurilor trecute, că in primă linie bisericiei i-se atribue meritul intru progresarea sciintieror si a moralei creștine, pe care se bazează bună subsistenta a statelor si deosebitelor natiuni. In anul 1868 Regimulunguresc in dietă din Pest'a, ne-luandu in drăptă considerare starea materială a comuneilor bisericesci lipsite, prin legea scolară, precum si prin legea de pensiune impunând astfelui de greutati, cari cele mai multe scoli confesionali nu le voru pot să suportă, si nepotendu să satisfacă destulul voru devenit comunită. Regimulunguresc, că se pună corona legilor scolare, prin legea cea mai nouă a introducuse limbă ungurească in toate scolile populare confesionale. Deceasă omul arata față cu Inspectorii scolastici reg. in modu cătu de evidență causele, că pentru ce nu se poate face intru toate destulul legei scolare dela 1868, te platește cu responsul: legea e lege si trebuie implinita. Legea e lege? Asia, e lege, că fiescăcarele omu se 'si solvăsca contribuția in patru patrate ale anului, si pentru ce nu se platesc mai nimenea? Pentru că trece preste poterile materiale ale cetățanilor. Inzedaru au

(† Sevasti'a I. Muresianu.) Dumineca diminetia, in 17 Iunie st. v. crudă și neimpacat'a mōrte a curmatu dupa suferintie mai indelungate firulu vietiei domnei Sevasti'a Muresianu nascuta Nicolau, soci'a Editorului și mam'a Redactorului „Gazetei Transilvaniei“. Perderea acăstă este nereparabila pentru famili'a Muresianu, dera ea lasa inca unu golu semtibilu si in societatea nostra romana, care are, in timpurile aceste grele si critice, lipsa fōrte mare de mame bune si nobile de anima, cari se se consacreze cu trupu si cu sufletu nu numai pentru promovarea si aperarea intereselor familiare, d'er' si pentru inflorirea si prosperitatea némului seu, dupa cumu a fostu in adeveru repausat'a. Petrunsa de misiunea cea inalta si umanitara, ce o are femeia in societatea omenesca, decedat'a a cautatu a lucra totu-deuna in intielesulu principiilor filantropice si nationale, pe care le nutresce si le profesă sociulu seu. Ea fu cea d'antai'a membra fundatōre a Reuniunei femeilor romane din Brasovu, care si pēna acum a reversatu multu bine asupr'a ficielor poporului romanu. Ea a urmarit cu celu mai viu interesu si cu cea mai mare solicitudine toti pasii Reuniunei dela inceputu si pēna in momentele ultime ale vietiei sale si a premersu cu exemplu, participandu cu multu zelu la tōte intreprinderile nationale de binefacere. Este mare numerulu aceloru tineri lipsiti de mediulce, cari au crescutu in cas'a s'a si sub ingrigirea s'a, cari astadi sunt intr'o pozitie frumōsa sociala. Faptele cele frumōse si unamitare ale repausatei potu servir de exemplu viu si mamelor din generatiunea mai noua. Fia-i memori'a in veci neutata !

Dr. V. G.

(Esamenele publice) la scōlele centrale romane gr. or. din Brasovu se voru tiené in finea anului scol. 1878/9. a) La gimnasiu, la scōl'a comerciala si reala: Sambata in 23 Iunie st. v.: dela 8—10 ore a. m. cl. I. gimn. 10—12 cl. I. reala. 3—4 $\frac{1}{2}$ cl. II. gim. 4 $\frac{1}{2}$ —6 cl. II. reala. Dumineca in 24 Iunie: 10—12 cl. IV. si V. de copile. Luni in 25 Iunie: 8—10 cl. III. gimn. 10—12 cl. IV. gimn. si reala. 3—4 $\frac{1}{2}$ cl. III. reala. 4 $\frac{1}{2}$ —6 cl. V. gimn. Marti in 26 Iunie: 8—10 cl. VI. gimn. 10—12 cl. I. si II. comerciala. 3—4 $\frac{1}{2}$ cl. VII. gimn. 4 $\frac{1}{2}$ —6 cantari si gimnastica. b) La scōl'a primaria (normala) de copii si de copile voru esaminá: Luni in 25 Iunie: dela 8—10 in cl. IV. de copii invet. d. Bellissimus. 10—11 $\frac{1}{2}$ in cl. III. a. d. D. Ciofleu. 3—4 $\frac{1}{2}$ in cl. III. b. d. I. Aronu. 4 $\frac{1}{2}$ —6 in cl. II. d. I. Dobreanu. Esamenele se incheia cu cantari sub conducerea lui G. Ucenescu. La 6 ore urmăza exercitiele gimnastice sub conducerea lui P. Iuranu. Marti in 26 Iunie: 8—9— in cl. I de copii invet. d. I. Peligradu. 9 $\frac{1}{2}$ —11 in cl. III. de copile d. P. Iuranu. 3—4 $\frac{1}{2}$ in cl. II. de copile d. N. Oancea. 4 $\frac{1}{2}$ —6 in cl. I. de copile d. Z. Butnariu. c) Esamenele de maturitate. 1. Esamenulu oralu de maturitate cu scolarii din cl. III comerciala va fi Luni in 18 Iunie st. v. inainte si dupa amédiu. 2. Esamenulu oralu de maturitate cu scolarii din cl. VIII. gimn. va fi Mercuri in 27 Iunie st. v. inainte si dupa amédiu. Vineri in 29 Iunie st. v. Dupa serviciul divinu impreunata cu rugaciunea de multiamita in biserică sf. Nicolae din Scheiu se va incheia anulu scol. 1878/79 cu cetirea clasificatiilor si cu impartirea premiilor in sal'a cea mare a Gimnasiului. La aceste esamene publice precum si la festivitatea de incheiere are onore subscrise Directiunea a invita pe parintii scolarilor precum si pe toti amicii si binevoitorii scōlelor. Brasovu, in 10 Iunie 1879 st. v. Directiunea scōlelor centrale romane gr. or.

(Processul Evreilor in culpati in incidentul dela 11 Martiu.) In urmă divergintie de opinii ivite la terminulu trecutu, Curtea complectandu-se cu numerulu de judecatori cerutu in asemenea casu, astadi Joi, s'a inceputu din nuou judecarea acestui processu, desbatendu-se mai antaiu exceptiunea declinatore radiata de partea civila inaintea Tribunalului, care si-a declinat competinta in materia, si in contra hotaririi, caru'a au interjectat apelul atat apera, in numele preventilor, catu si ministerului publicu.

Astadi deci, incepēndu din nou desbaterile acestui processu, s'a datu lectura dosarului si apoi a vorbitu d. procurorul generalu, care a mantinutu conclusiunile sale anterioare, Mane, Vineri, voru vorbi partea civila si apera. Vineri, Curtea de apel a intratu in desbatera in fondu a processului. D. procurorul generalu a cerutu achitarea a trei acusati, de 6 ore ce din instructiune nu se constata nici o inovatire; er' pentru ceilalti 5 a cerutu condamnarea. Din partea partiei civile s'a

aratatu prea iubitii nostri archierei in cas'a stralucitoru magnati, in modu invederatul, ca prin introducerea limbei maghiare se face stricatiune si nedreptate confessiunilor, nepotendu ave' nici o dobanda statulu — ce a recunoscute si luminatul Ludovicu Mocsary, totusi ministrul culte si majoritatea magnatilor a sustinutu ca proiectul devenitul lege e de multu folosu natuinalilor nemaghiare. Va arata venitoriul ce foloseva aduce natiunilor si statului; intru adeveru, ca prin introducerea limbei maghiare in scōlele confessionale se da lovitura grea si bisericei gr. cat. orientale, inse ca prin acea se ne desnaturalisam si ungarisam nu 'mi e frica, pentru ca natiunea romana, fiindu conscienta de sine, membrii ei particulari cu exceptiunea renegatilor si celor slabii de spiritu, preferesc mai presus de tota nationalitatea si credint'a stratosiesca, decat intre retele marsiave. Silescase intelligentii a lati intre romani gustulu de a ceta carti folositore si diurale si natiunea romana nu va disparé din Imperiul ungurescu, deca nu a perit inainte de 48 candu a fostu redusa la nepotintia totala si degradata la stare de dobitocu.

Prea iubitii nostri Archierei pentru adeveratul apostolicu, cu care au aparatu interesele bisericei gr. cat. orientale, sunt venerati si iubiti de catre intręga natiune, si numele fiacarui 'lu audi pomenindu-se de catra tota suflarea romanescă cu profunda veneratiune si respectu, aceasta portare a Archipastorilor nostri va fi insemnata cu litere de aur in istoria nationale. Mare pote fi bucuria a slavilor nostri Archipastori, candu vedu, ca fi lor spirituali ii iubescu intru dreptate si adeveru; aceasta bucuria nu-i data fostului episcopu alu Gherlei Michailu Pavelu, pentru ca conformu inaltei sale missiuni apostolice in timpul de ispită nu a luptat alaturea cu Metropolitulu si fratii sei, ci slabita de spiritulu inteleptiunei a datu dosulu de terenulu luptei, precum Petru Apostolulu in timpul de ispită inainte de cantatulu cocosiului de trei ori s'a lepadat de magistrulu divinu. — Frumos lucru a ceti, d'er' si mai frumosu a vedé cu ochii si audii cu urechile, cumu tenerulu Episcopu alu Lugsilului, Dr. Victoru Mihalyi, alaturea cu prudentulu Metropolit din Blasius Dr. Ioan Vancea apara in interesele bisericei gr. cat.

Declaratiunile preotilor din Selagiu si Marasti, aparute intru desvinovatirea Episcopului Pavelu numai asia voru ave' inaintea opinionei publice romane valore, deca declarantii voru contra unele fapte complinete celor publicate in resunetu; altumintrele cele publicate in resunetu se voru tiené de adeverate facia cu densii.

Educati partemi, deca voiu vedé, ca inaltul regim ungurescu va ajunge resultatele ce le crede pe terenulu invetimentului prin mesurile asupritore si ignoratorie de dreptu ce le ie, 'mi voi luă palari' a jossu, si me voiu inchină pēna la pamentu inaintea d-lui Trefort; inse acăsta nu credut se se implinesca, pentru ca inceputul e reu. Dér' la ce se te astepti, candu docentii comunali unguresci dupa bunu placulu loru batjocorescu pruncii romanu, exemplu docentele dela scōla de statu din Fagaras. Se nu se iusiele cineva a crede, ca in scōlele comunali de pre sate se face mai mare progressu si pruncii frecuentéza mai regulatul in scōlele confessionali, cine crede asia ceva se insela amaru — precum in unele scoli comunale dela cetati si opide se face progressu imbucuratoru, in tomai si in unele scoli confessionali mai presus de tota dubietatea se face intru tota desvalu prescriseloru legei. Progressurile obtinute in scoli, nu arare ori aternă dela starea materiala, modulu de vieatia, si relatiunile economice ale locuitorilor, si nu singuru numai dela activitatea si diligenta preotilor si docentilor.

In 14 Iunie sub nr. 167—1879 amu reportatul mar. Senatul scolasticu archidiocesanu gr. cat. din Blasius cu sinceritate despre progressulu obtinut la examine cu finea anului, dicu cu sinceritate, pentru ca eu sum de parere, ca numai asia e pote estirpa reulu, si pune in placuta positioane organale superioare de-a delatură intru avantagiul bisericei si natiunei defectele, prin cari se impedeaca progressarea invetimentului.

In tractul Pocegei s'a inceputu examenile in 15 Maiu si s'a finit in 2 Iunie. La examinele pruncii indatorati a frequenta scōla din numarul totalu abia s'a representat 1/3 parte; pruncii ce s'a presentat au documentatul urmatorul progressu:

1. Montele Baisoarei forte multiamitoru; s'a propus tota obiectele prescrise pentru despartie-

mentulu I-ea, II-ea, III-ea, la mar. ordinariatu s'a asternutu vreo 25 bucati scrisori de ale pruncilor, scrisorele pruncilor din cursulu alu III-a VI, cine nu crede, adresézase catra meritulu ordinariatu in acestu obiectu, Preotulu, ca directore, judele comuna'u Vertanu Gligor, si docentele Hagau Filipu, pentru acurat'a imprimire a oficiului, precum si intregu poporulu pentru imprimirea celor demandate, merita deosebita lauda si binecuvantare a Esculentiei Sale d-lui Metropolitu.

Indolu, Hasmasiu, Iara, Pocega multiamitoru, in scol'a din Iara s'a aflatu tota in ordine, preotulu, ca directore, precum si docentele si-au imprimit cu acuratetia oficiulu.

3. Sucta, Magura, Baisiora, Segagia, Beliora, abia multiamitoru.

4. Schiopi, Bicalatu, prunci nici in urm'a dispositiunilor luate de pe la 15 Aprile nefrecuandu scola nu s'a potutu tiené examenele.

5. Saluva; preotulu ca docente relatandu, ca pre terminulu prescriptu nu poate fi acasa, ca se primresa examenul, asia la Saluva, ce progressu s'a facutu, nu potu sci, fiindu greu bolnavu dela 22 Maiu pēna in 13 Iunie, altu terminu nu amu potutu prefige.

Petru Ales. Vlassa,
ad protopop.

Declaratiune.

Selagiu, 30 Iunie 1879.

Dupa guvernarea diliginta de siese ani a Diecesei gr. cath. Gherlane, Ilustritatea S'a Episcopulu Mihailu Pavelu, prin gratia Maiestatiei Sale Sacratissime, a pre bunului Imperatru si Rege Apostolicu Franciscu Iosifu I si a Pre Santitului Pontifice Romanu Pap'a Leonu alu XIII, fiindu stratusu la scaunulu episcopescu de Oradea-Mare, si asia incetandu i iurisdictiunea avuta peste Dieces'a Gherlei, — indata a aparutu in „Gazeta Transilvaniei“ Nr. 36, 37 a. c. unu resunetu cu subscirierea: „Mai multi preoti gr. cath.“ in care calumniatorii, in modu neumanu, se nisuescu a dejosi in numele intregu Clerului diecesanu, pe bunulu si afabilulu Episcopu, care dela consecrarea S'a s'a nisuitu a mainta inflorirea Diecesei si a inbunatatii starea Materiala a Clerului.

Deci subscrisii in numele nostru si alu Clerului din Protopopiatele Sarvadului, Eriului si Siamsiodului, ingremiate in Vicariatulu Silvaniei, ne dechiaram, ca nu primim a affirmatiunea malcontentilor preotii din articuliu mai susu amēntitu. — Ci din contra pentru iubirea si nisuintele salutari, manifestate in Guvernarea Diecesei, petrecemu pe Ilustritatea s'a Episcopulu Pavelu, cu anima plina de intrestarea despartirei pēna la tronulu Episcopiei Oradene, dorindu din sufletu multi ani fericiți, spre binele Bisericei, Patriei si alu Natiunei! astepandu totu-deodata unu altu Aronu, spre inflorirea totagului Clerului si poporului Romanu.

Demetriu Coroianu Vasiliu Vancai protopopulu gr. c. alu Sarvadului. prota Eriului.

Ioane Galu
Prota Siamsiodului gr. c.

Iacobu Muresianu, directoru gimnasialu in pensiune si Editoru alu „Gazetei Transilvaniei“, anuntia cu cea mai adēnca in tristare si dorere in numele seu, alu filoru si fiicelor sale: Aurel, Elena' maritata M. Groza, Iacobu, Sevasti'a si Traianu, a cununitelor resp. fratilor Constantinu Nicolaus si Elena' G. Ioanu, alu norei sale Elis'a si alu ginerelui Maior M. Groza, a nepotilor si nepotelor precum si a tuturor celorlalte rudeni, ca scump'a si neutata s'a consorta.

Sevasti'a Muresianu nasc. Nicolau, prim'a membra fundatōre a „Reuniunei Femeilor romane“ din Brasovu, decorata de catra M. S. R. Domn'a Romaniei cu crucea „Elisabet'a“

si-a finit cursulu vietiei, dupa o suferintă mai indelungată, in alu 55-lea anu alu etatei sale, providuta cu santele taine.

Remasitiele pamentesci ale scumpei decedate se voru redici Marti la 19 Iunie st. v. (1 Iuliu) din cas'a propria din cetate, piati'a mare Nr. 22, si se voru transporta la orele 3 p. m. dupa ritulu gr. or. pentru eterna odihna in mormantul familialu din cimitirul din Grăveru.

Brasovu, 18 (30) Iunie 1879.

Fia-i tierin'a usiora!

cerutu daune 30,000 lei noui; ér' din partea apărării d-lu Eugeniu Filipescu Dubau, arendandu diferele contradiceri ale martorilor invocați de partea civilă, a cerutu achitarea. Desbaterile nepotindu-se termină, processulu s'a amanat pentru Luni. (Stafet'a).

(Blaștamulu Sultanului.) Diuariul „N. fr. Presse“ scrie: Astădă candu se vorbesce atatu de multu de Chedivulu (care fù destituit) va fi binevenita pentru oricine urmatoreea reminiscția din istoria acestui principie. Acest eveniment fù reprobusu de foile arabice si de cele din Aden, ba chiaru si noi amu reprobusu unu fragmentu. In Augustu 1875 dechiară Chedivulu resbulu Sultanului din Harar (spre médiadi dela Abissinia) Abd-el-Melic Ibnomar, din cause cu totul ne însemnate. Comand'a asupra armatei egiptene o capeta Daudpasi'a, sub comanda lui sta si feiorulu alu doilea alu Chedivului Hassan-pasi'a. In 27 Sept. intra Daud pasi'a cu triumfu in Harar dupa aceea detrona pe Sultanulu Abd-el-Melic. In 2 Noemvrie se rescòlă orasulu Harar in contra domniei egiptene si puse pe tronu éra pe Sultanulu detronat. O armata egipténa vení in marșuri fortiate asupr'a orasului Harar si in 18 Decembrie intră Daud-pasi'a si principale Hassan in orasulu pomenit. Abd-el-Melic se dusse inaintea comandanțului pena in tergu si se rugă, se nu-lu omore. Dér' acest'a se provocă la unu decretu alu Chedivului, prin care se ordona, că indată ce va pune man'a pe Sultanu se-i taie capulu. Tôte rugarile de a se amena esecutarea sentintiei au fostu deserte si Sultanulu se găti de mörte. Elu-si luă diu'a luna dela copii sei, ii binecuvantă si le dede unele invetiaturi. Dupa aceea se întorse cătra principale Hassan si dise: Sperez, că Dumnedieu me va resbună si sangele meu celu nevinovatul va cadé pe capulu tata teu. Se fia si finea lui Ismail-pasi'a trista. De abia a disu Abd-el-Melic aceste cuvinte si Daud-pasi'a nacajitu focu scôte sabi'a si-i taie capulu. Blastamulu Sultanului Abd-el-Melic intr'adeveru s'a implinitu.

(Generalulu Bem si Pop'a saseșcu Bem istorisá o episoda din anulu 1849, care poteva fi de órecare interesu, spre a vedé ce principii aperă dënsulu. Generalulu supremu ungurescu, dupa ce a scosu din Sibiu garnisón'a rusescă, in 11 Martiu 1849, porní in diu'a urmatore cu trupele sale la fruntariele tierei, spre a luă cu asaltu passulu Turnului rosin si spre alu ocupá. Cu acest'a ocasiune avea armat'a lui Bem se tréca prin satulu sasescu Talmaciu. Locuitorii satului, caror'a li-s'a spusu lucruri grozave despre Honvedii (militii) cei infricosati, tremurau pentru viéta si proprietatea loru si se rugara cu lacrimi in ochi de pastoriulu loru sufletescu, că se faca totu ce va poté, pentru că se deparzeze periculul ce-i amenintia. Asia se intemplă, că Bem fù intimpinatu la marginea hotarului de parochu, de predicatoru in ornate si de juratii comunei. Ei cu totii voieau se móie anim'a cuceritorului. Apropianduse calare eroul de grup'a acést'a, cadiura unii dintre cei presenti in genuunchi, era onoratulu parochu esu dintre ei cătiva pasi si ceru gratia pentru serman'a comuna. Cu mare frica si cu cutremuru asteptau respunsulu. Dér' Bem le respusne nemtiesce; „Ce gratia? eu ve aducu libertatea“ si se duse in sarite mai departe cu statulu seu majoru. Comunei nu i-s'a intemplatu nici unu reu. Aici se mai pote aminti, că betranulu condotieru alu revolutiunii in mai multe rënduri si-a esprimatu mirarea s'a asupr'a atitudinei sasiloru; E unu lucru curiosu, dicea elu, că unu poporu atât'a de cultu, că sasii, se opunu cu atât'a cerbicia libertatii. Sasii se bucura acuma in adeveru de tota acést'a libertate ungurésca, pentru care s'a luptatu Bem, óre se semtu ei mai ferici? — Dér' pote, că Bemu, care nu érá unguru, n'a intielesu libertatea astfelui, cumu se practica astadi, ci a intieles'o in sensulu ei adeveratu. Dér' Sasii, cari erau pentru conservarea vechilor loru privilegii, nu se poteau incaldi nici pentru libertatea adeverata. —

(Cavalerii papale la Turci.) Pap'a Leone XIII, luandu in consideratiune meritele, care si le-au castigatu mai multi membri ai ministeriului turcescu intru aplanarea certelor confesionale in sinulu bisericei catolice armene, a datu marelui viziru Cheiredin pasi'a, ministrului de externe Caratheodori pasi'a, ministrului de resbulu Osman pasia si ministrului de justitia crucea cea mare a Ordinului Piu. Cheireddin pasi'a capetă decoratiunea cu briliante. Se pote numerá si acést'a intre multele alte contradiceri curiose ale veacului

presentu: Unu ordinu alu capului crestinatati catolice pe peptulu ministrilor Chalifului, locotitorul prefectului Mahomed!

(Că tu de greu e omul u?) Greutatea mediulocia a copilului de partea barbatésca la nascere face 3,20 chilogr., éra greutatea copilului de partea femeiesca face 2,91 chil. Unu copilu perde din greutate in cele d'antaiu trei dile dupa nascere si nu cresce pena camu pre la a sieptea di asia, că se se pote observá. In aceeasi etate baiatulu este de regula mai greu decâtua baiat'a. Numai in anulu alu 12-lea sunt de regula amendoi egali la greutate. In anulu alu 40-lea a ajunsu desvoltarea in privint'a greutatii gradulu celu mai mare, totusi femeia ajunge la greutatea cea mai mare de multe ori numai in anulu alu 50-lea. Dupa observatiuni mai intinse este greutatea mediulocia a barbatului in anulu alu 25-lea de 62,93 chilograme, in anulu alu 40-lea de 63,7; la femeia in anulu alu 25-lea de 53,2, in anulu alu 50-lea de 56,16 chilogr. Greutatea cea mai mare a omului normalu face aprópe de döue diéci de ori atata, cătu a facutu la nascere. Dela anulu alu 40-lea si alu 50-lea incolo suferu barbatii si femeile o scadere din greutatea loru, care la finea vietiei se urca la 7 Chilo.

(Opungasii a ingeniós a.) Individulu Nicolae Barsan din Transilvani'a veniea cu trenul din Caracală spre Brail'a, dice Mesagerulu Brailei. Candu ajunge la gar'a dela Brail'a se dă josu. Cu elu in trenu erau si doi necunoscuti, cari au ramas impreuna cu elu la Braila. Pe candu se aflau pe peronulu garei, unulu din necunoscuti scôte din buzunariu o basm'a rosia si in ea erau legate căteva lire, dupa ce le cercetéza in presenț'a tovarasiului seu si a lui Barsan, pléca; dupa căteva minute apare si apuca pe tovarasiulu seu, că i-a furat basmau'a; tovarasiulu nega si dă vin'a pe Barsan; acest'a incepe a se vaita si a scôte totu ce avea in busunare, că se i convinga, că este inocentu; scôte si o punga de pele si le spune, că elu nu are in ea de cătu 3 poli si vr'o cinci galbeni; pungasii spune, că polii lui erau gauriti si cere se i véda. Barsanu i dă punga. Necunoscutulu, prin o iutiéla mare, introduce in punga cătiva gologani in loculu aurului si dă pung'a, arendandu lui Barsan, că este inocentu si că i pare reu, că l'a banuitu. Ia la bataia pe tovarasiulu seu, că elu i-a furat basmau'a, si pléca cu elu se lu duca la politia. Barsanu priviea la acesta scena uimitu. Dupa ce se departeza pungasii, cauta in punga se véda déca banii sunt acolo; care i-a fostu mirarea, caudu in loculu aurului vede căteva bucati de arama? Alérga numai de cătu la politia, denuntia faptulu; inse banii s'au dusu, căci nici urmele pungasilor nu s'au potutu descoperi.

(Istoria ciresielor.) Se crede in deobse, că ciresiul a fostu adusu din Asia in Europa de cătra Lucullus. Asia, fiind că generalul romanu s'a intorsu la Rom'a pe la anulu 63 inainte de Ch. dupa ce a batutu pe Mitridate in Asi'a-Mica, apoi sunt 1916 ani de candu este cultivat in Europa asestu arbore, luatu de elu din Cerasonte. Cerasonte, astadi Keresun, era o polizia greceasca din Asi'a-Mica, in regatulu Pontului. De la Cerasonte se trage numele de ciresiu (cerasus) datu fructului de care e vorba. Totusi, dupa óre-cari botanisti, este o specie de ciresiu indigenu, care cresce in padurile Europei. Aceasta se numesce ciresiul selbaceu seu ciresiul pasericilor (Cerasus avium). Dér, ori cum fia, este constatatu că ciresiul cresce mai in tota Europa. Elu este acclimatatu chiaru si in regiunile reci. In Frangi'a e cultivat in tota intinderea ei si dă o recolta atatu de imbelisugata in catu cu acestu fructu se face unu mare comertiu cu Anglia si cu alte tieri septentrionale. — Ciresia erá fructulu favoritul aiu marelui Fredericu. Acestu suveran voi'a se aiba ciresie la masa intr'o mare parte a anului si dedea ordine gradinarilor, că sei procure prin tôte mijloacele putinice.. Regesculu filosofu de Sans-Souci (castelulu unde'i placea lui Fredericu se stă), se tenguia adese in timpulu ciresielor, despre raritatea acestui fructu, si varsá foculu, seu asupr'a gradinilor. Acestia, ametiti de impaturile suveranului, declarara că vrabiile, acesti potologari nerusinati; erau singura pricina a raritatiei ciresielor. Fredericu, in marea s'a mania, ordona se se puna pretiu pe capulu vrabiilor din tota Prussi'a. Elu scrisse lui Voltaire, care i respusne, că nu este de demnitatea unui asia de mare monarcu se atenteze la libertatea ce D-dieu lasase a-cestorui biete paseri, etc. etc. Fredericu mantienu

decretelu seu. Vrabiile disparu; dér după anii, nu numai ciresie nu se gasieau la Bé dér' nici alte fructe. Omidile le potopeau. gele intieles gresiel'a s'a si se impacă cu vraci se insarcinara cu desfintarea omidilor, si tul favoritul se arata earasi pe mas'a regescu partea cea mai hazlia a acestei anecdotă este titiunea ce Fredericu aflat in fundulu unei fir de ciresie, ce cu mare cheltuieala se aduse Paris. Eata aceasta curioasa suplica:

Sire, Fiindu amagitu prin raporturi minciinose crediutu vinovate si nea-ti oséndit la mörte si la sună Dér' eata că acum aveti mai puine ciresie de catu, — său asiu trebui se dicu că nu mai aveti de felu celea ce ve placeau asia de multu. Lasati-ne se ne cemu la acei arbori bétrani, cari ne sunt atatu de căci ei ne-au servit de leaganu, si in curéndu meseleni se voru acoperi cu pomele cele mai gustuoase. Dér' vomu atinge. Considerati acestu slabu tributu că unu legiuistu alu serviciului ce avemu se ve facem. Mai pretiucese o recolta buna cu cate-va sute de ciresie și in de catu o lipsa completa de asemenea pome. Da fi aceasta si socotinti'a vóstra, atunci spuneti Sire omi noi vomu sburá spre statele vóstre cu tota sprintenii pelor nóstre. Unu batranu vrabioiunguitu.

Din acelu timpu statulu ocrotesc in Prima si in tota Germania, paserile favorabile culturei. „Steau'a României“

A n u a c i u.

Subscris'a aduce prin acést a la cunoștință publicu, că inaltulu Ministeriu ungurescu reprezentantul de Culte si Instructiune publica prin emisul de dato 16 Aprilie 1879 Nr. 9012 de nou taritu institutul meu de fetitie — ce esista anulu 1854 in Brasiovu — că institutu publicu intielesulu legilor celor noue pentru instruc-

Aducendu acést'a la cunoștința on. prieteni permitu a publicá program'a institutului dupacum urmăza :

Programa de științe

ce se predau in

INSTITUTUL VAUTIER
care esista de 23 de ani
IN BRASIOVU.

Limbele obligatorie.

Germana.	SCIENȚELE Religiunea. Istoria naturală. Geografi'a Ungara.
Francesa.	
Romana.	
Ungara.	

Lucrul de mana;

croire dupa măsură.

Facultative.

Piano.	Joci.	Limb'a engleză.
Music'a vocala.	Gimnastic'a.	Limb'a interioară.
Desemuu.	Notatiune.	

Pretiul pentru o elevă

pe unu anu 60 galbini, — de platitul pe unu jumătate. — Doctorulu si medicamentele se platesc inainte. — Doctorulu si medicamentele se platesc inainte.

L I N G E R I A .

6 camasi.	2 prosopé.	1 pahar.
6 fuste.	2 serviette.	1 ceasca de apă.
6 p. ciorapi.	4 camisane.	1 matrază.
4 cearseafuri.	4 scufe.	2 perine.
4 facia de perina.	1 tachima.	1 cuvertună.

N.B. Esamenele incep in 3 Iuliu si duréa 8 zile. Obiectele se propun in limb'a materna a elevului respective.

3—3

Henriette Vautier

Cu numerulu 51 alu „Gaz. Transilvania“ se va fini semestrul antaiu.

La numerulu acest'a se adaugă logului cartilor cari se află de vândare la libraria Romana in Brasiovu.

Editoru: Iacobu Muresianu.
Redactoru responsabilu: Dr. Aurel Muresianu.
Tipograf'a: Ioane Gött si fiu Henrich